

**Consultarea inter-ortodoxă internațională
despre Mișcarea ecumenică în Educația teologică
și în viața Bisericilor Ortodoxe
Sibiu, România, 9-12 noiembrie 2010**

...Dragostea ar trebui să fie reaprinsă și întărită în rândul Bisericilor, astfel încât ele să nu se mai considere unele pe altele ca străine și îndepărtate, ci ca rude, și ca fiind parte a casei lui Hristos și "împreună moștenitoare și mădulare ale aceluiași trup și împreună-părtași ai făgăduinței în Hristos Iisus" (Efeseni 3, 6).

Enciclica Patriarhiei ecumenice (1920):
„Către Bisericile de pretutindeni”

La inițiativa Consiliului Mondial al Bisericilor (CMB), cu binecuvântarea Preafericirii Sale Patriarhul Daniel al României, cu colaborarea Facultății de Teologie Ortodoxă “Andrei Șaguna” din Sibiu și cu Înaltpreasfinția Sa Gennadios de Sassima (Patriarhia Ecumenică) servind ca moderator, reprezentanți ai mai multor Biserici Ortodoxe Răsăritene (Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Antiohiei, Patriarhia Moscovei, Patriarhia României, Patriarhia Bulgariei, Biserica Ciprului, Biserica Greciei, Biserica Poloniei, Biserica Albaniei, și Biserica Ortodoxă în America; din partea Bisericilor Ortodoxe Orientale (Patriarhia Ortodoxă Siriană a Antiohiei și a întregului Răsărit, Biserica Ortodoxă Etiopiană Tewahedo, a Conferinței Bisericilor Europene (CBE), și a instituțiilor teologice s-au întâlnit la Sibiu pentru a reflecta și a face propuneri cu privire la “Mișcarea ecumenică în educația teologică și în viața Bisericilor Ortodoxe.”

Principalul scop al întâlnirii a fost de a discuta cum anume au fost implicate Bisericile Ortodoxe și școlile teologice în mișcarea ecumenică modernă încă de la începuturile ei și ce pași înainte ar trebui să ia ele astăzi.

Într-adevăr, instituțiile teologice prin profesorii, educatorii și absolvenții lor au jucat un rol crucial pentru participarea ortodoxă în mișcarea ecumenică; ele contribuind semnificativ la:

(a) dezvoltarea unui etos ecumenic în cadrul Bisericilor Ortodoxe prin participarea la adunările ecumenice ca reprezentanți ai Bisericilor lor;

(b) articularea unui discurs teologic ortodox spre a răspunde problemelor și provocărilor majore cuprinse în agenda ecumenică;

Consultarea inter-ortodoxă internațională despre Mișcarea ecumenică

(c) *evaluarea dezvoltărilor din cadrul mișcării ecumenice și informarea în mod regulat Bisericile, pe colegii și studenții lor; și*

(d) *predarea ecumenismului în instituțiile educaționale de diferite nivele.*

Educatorii teologici sunt încredințați de către Biserici cu formarea ecumenico-teologică a noilor generații de clerici, lideri bisericești și personal cu experiență implicat în munca ecumenică. Implicarea viitoare a Bisericilor Ortodoxe în mișcarea ecumenică depinde în mare măsură de metodele, nivelurile și – mai important – inspirația cu care educația teologică va echipa generațiile viitoare.

În al treilea rând, preoți, profesori universitari și laici, bărbați și femei, s-au adunat la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, România, 9-12 noiembrie 2010, pentru a aborda aceste chestiuni.

Parcursul Conferinței

Consultarea s-a deschis în Capela Facultății de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” cu un Te Deum săvârșit de către Înaltpreasfinția Sa Laurențiu, cu participarea tuturor membrilor Facultății, profesori și studenți. Mitropolitul Laurențiu a salutat în mod foarte călduros consultarea. Înaltpreasfinția Sa a subliniat rolul important jucat de istorica școală teologică de la Sibiu cu personalitățile ei academice și spirituale predominante și profesorii de teologie ecumenică, precum Mitropolitul Nicolae Bălan, Mitropolitul Antonie Plămădeală, Părintele Dumitru Stăniloae, Părintele Ion Bria toți de binecuvântată amintire, și mulți alții. El a vorbit de asemenea despre contribuția Facultății la teologia și educația ecumenică de-a lungul anilor.

Mitropolitul Ghenadios a transmis urările părintești și binecuvântările patriarhale ale Sanctității Sale Patriarhul Ecumenic Bartolomeu și a mulțumit cu căldură Mitropolitului Laurențiu pentru ospitalitatea lui generoasă. El i-a salutat pe participanți și și-a exprimat nădejdea că această adunare va deveni o altă ocazie pentru întărirea legăturilor frățești existente între Bisericile Ortodoxe și că aceasta lve va permite să acționeze și vorbească de o manieră coordonată atunci când reflectă asupra chestiunilor legate de educația teologică și de participarea mai profundă a Bisericilor Ortodoxe în mișcarea ecumenică. De asemenea el a menționat că noi ne-am întâlnit într-un loc istoric, Sibiu – care în urmă cu trei ani a fost una dintre capitalele culturale europene, răscruce a culturilor și istoriei, o punte de legătură dintre Răsărit și Apus – a avut marele privilegiu de a găzdui cea de-a Treia Adunare Ecumenică Europeană din 2007. Mitropolia Ardealului are o lungă istorie a găzduirii de adunări și întâlniri ecumenice, iar aceasta este datorită faptului că a fost mereu deschis să promoveze și să faciliteze dialogul dintre Bisericile creștine. Mitropolitul Ghenadios a concluzionat subliniind că indiferent de dificultățile nerezolvate, Bisericile se confruntă în dialogul ecumenic cu pro-

Pr. Lect. Dr. Daniel Buda

bleme presante de natură eclesiologică, teologică și morală, și că ele ar trebui să transmită lumii și societății secularizate o mărturie comună clară. Aceasta poate fi făcută pe baza unui numitor comun care este credința în Dumnezeu Treimic și în lucrarea mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos. În acest fel, Bisericile ar putea deveni agenți de reînnoire și participante active pentru construirea societății în orice parte a lumii în care a plasat-o Dumnezeu.

Alături de discuții și diferite prezentări, programul a inclus rugăciuni și vizite la faimosul muzeu de icoane pe sticlă tradiționale din Sibiel.

Conferința a fost deschisă de prezentări ale Domnului Georges Lemopoulos (Secretar General adjunct) despre „Participarea ortodoxă în mișcarea ecumenică: câteva întrebări cu privire la educația teologică astăzi și mâine,” Preacucernica Sa Prof. Dr. Viorel Ioniță (Secretar General interim al CBE) despre “Procesul Graz și implicațiile pentru instituțiile teologice ortodoxe,” Rev. Dr. Dietrich Werner (Coordonatorul Educației Teologice Ecumenice din CMB) despre “Perspective ecumenice în educația teologică din Bisericile Ortodoxe” și Rev. Dr. K. M. George despre „Educația teologică în tradiția ortodoxă Orientală” (studiu prezentat în absența sa).

În ultima zi a consultării au fost prezentate în Aula Facultății de Teologie două prelegeri, de către Înaltpresfinția Sa Mitropolit Prof. Dr. Ghenadios de SASSIMA “Mișcarea ecumenică în viața Bisericilor Ortodoxe” și Preacucernicia Sa Dr. John Jillions (Biserica Ortodoxă în America) “Viitorul angajamentului teologic ortodox: tradiționalist, mainstream sau profetic?”, cu participarea profesorilor de ecumenism de la Teologie de la Facultățile din întreaga Românie. Sesiunea a ridicat întrebări provocatoare pentru discuții și reflecție.

Impuls din partea participanților

Consultarea a invitat participanții să prezinte o reflecție asupra următoarelor chestiuni:

(1) cum anume sunt predate studiile ecumenice în diferitele Biserici Ortodoxe? Există diferite moduri de a preda ecumenismul în instituțiile teologice ortodoxe. În anumite țări, studiile ecumenice sunt predate ca disciplină independentă, în vreme ce în alte părți acestea sunt combinate cu alte discipline teologice (precum dogmatica sau misiunea), sau sunt incluse ca parte a istoriei Bisericii.

De asemenea conferința a explorat diferitele modele de predare pentru a învăța unii de la alții, dar a propus dezvoltarea unui model comun de predare a studiilor ecumenice.

Fiecare Biserică este spațiul unde rezultatele mișcării ecumenice sunt împărtășite, predate și dezbătute. Consultarea a analizat cum anume este prezentă participa-

Consultarea inter-ortodoxă internațională despre Mișcarea ecumenică

rea Bisericilor Ortodoxe la diferitele nivele ale Bisericii. Aceasta include de asemenea cum anume acesta apare în presa bisericească și în alte publicații și cum anume este determinat de realitatea lor contextuală și de „implicarea ecumenică locală.”

(2) *Viitorul studiilor ecumenice și al angajamentului ecumenic în Bisericile Ortodoxe.* A existat un angajament ortodox în mișcarea ecumenică modernă de aproximativ o sută de ani. Această implicare le-a oferit o anumită experiență ecumenică care ne ajută să privim spre viitor. În același timp există provocări noi și urgente cu care se confruntă Bisericile Ortodoxe precum și mișcarea ecumenică.

Participanții au prezentat poziția și experiența Bisericii lor ca răspuns la aceste întrebări, iar acestea au fost urmate de discuții.

Observații și sugestii

Problemele inter-creștine și inter-religioase se află în centrul unei dezbateri vii din cadrul Bisericilor Ortodoxe și ating numeroase aspecte, nu numai ale educației religioase, ci și ale vieții globale, naționale, comunitare, familiale și parohiale. În vreme ce aceste dezbateri pot să devină polarizate, ele dezvăluie de asemenea o tensiune benefică dintre fidelitatea față de ceea ce a fost primit de la Sfânta Tradiție în trecut și discernământul unde anume poate să conducă Duhul Sfânt Bisericile în prezent și în viitor. De asemenea, în vreme ce raporturile și discuțiile au dezvoltat o serie de aspecte pozitive în Bisericile Ortodoxe și în școlile de teologie cu privire la relațiile cu alți creștini și cu alte religii, rămân încă serioase discrepanțe care trebuie să fie abordate.

1. Există un acord oficial larg în rândul Bisericilor Ortodoxe cu privire la direcția generală a angajamentului ecumenic ortodox. De asemenea, la multe nivele ale vieții Bisericii există o largă diversitate de opinii între ortodocși cu privire la problemele inter-creștine și inter-religioase. Aceasta demonstrează că încă nu există o concepție ortodoxă unanimă cu privire la cum anume să ne relaționăm cu alți creștini și cu cei de alte religii. Bisericile Ortodoxe ar trebui să-și folosească Facultățile lor de teologie și seminariile ca laboratoare academice care să genereze discuții cu privire la problemele acute dezbătute în mediile ecumenice. Ar trebui făcută o încercare de a angaja toate vocile ortodoxe în aceasta, în special acelea care sunt cele mai opuse dialogului. Sinergia dintre conducerea bisericească și școlile teologice este necesară pentru o mărturie semnificativă și credibilă a Bisericilor noastre în societate astăzi.

2. Este esențial să adoptăm o atitudine autocritică față de propria ei viață eclesială, într-un spirit de smerenie, pentru dialogul și angajamentul ortodox autentic cu ceilalți creștini și cu adepții altor religii.

3. Bisericile Ortodoxe au beneficiat profund de pe urma mișcării ecumenice. Aceasta le-a permis să depășească diferitele atitudini de izolare, să întâlnească alți

creștini precum și să se întâlnească între ei și să întărească legăturile frățești, să fie introduși în gândirea vie a altor creștini, să-și exploreze propria lor voce și gândire ortodoxă, să se angajeze în reflecție asupra evenimentelor globale și a schimbărilor sociale, să urmeze dezvoltările din misiunile creștine la nivel mondial și să se angajeze în munca comună pentru îmbunătățirea materială și morală a umanității ca un întreg.

4. Pentru a îmbunătăți nivelul studiilor inter-creștine și inter-religioase în școlile de teologie ortodoxe, pentru a promova înțelegere și a eradica prejudecățile, trebuie ridicat nivelul general al studiilor teologice. Scopurile mișcării ecumenice pot fi înțelese mai bine și primite de către studenții ortodocși în teologie printr-o abordare academică obiectivă și o analiză critică. Educația teologică ortodoxă de înalt nivel a fost relevantă ca mărturie pentru catolicitatea Ortodoxiei și ca un corectiv pentru sectarism.

5. S-a convenit că studierea altor Biserici creștine, a altor credințe și a mișcării ecumenice doar în cadrul unei apologetici comparate sau chiar polemice, deși este practică la scară largă, este insuficientă pentru o concepție echilibrată academic.

6. Există o clară nevoie pentru a dezvolta în mod potrivit, atrăgător, resursele și metodologiile ortodoxe non-polemice pentru predarea despre alte Biserici creștine, alte religii și despre mișcarea ecumenică.

7. Școlile de teologie ortodoxă ar trebui să caute membri ai corpului didactic în școlile de teologie ale altor Biserici creștine și ale altor religii pentru a-și prezenta propria lor perspectivă cu privire la credința lor, care să interacționeze, dialogheze, discute și dezbată cu studenții ortodocși cu cadrele didactice. De asemenea ar trebui încurajate vizite ale studenților ortodocși la locuri de închinare și la școlile de teologie ale altor Biserici și credințe.

8. O analiză atentă a problemelor inter-creștine și inter-religioase aparte cu care se confruntă Bisericile Ortodoxe în contexte specifice va demonstra că forma exactă a educației ecumenice diferă de la un loc la altul. Chiar și în cadrul unei singure Biserici Ortodoxe pot să existe necesități cu totul diferite în această privință.

9. A fost de asemenea subliniată importanța includerii studenților teologi ca viitori preoți și învățători ai Bisericii în procesul reflecției teologico-ecumenice, a educației și a expunerii.

10. Este necesar să se pregătească un studiu amplu despre istoria mișcării ecumenice din punct de vedere ortodox și care să fie introdus ca parte a unui curriculum de predare în școlile și seminariile noastre teologice.

11. Activitățile CMB, ale organizațiilor ecumenice regionale, ale consiliilor naționale ale Bisericilor și ale dialogurilor bilaterale trebuie să fie publicate mai des în publicațiile bisericești locale, TV și radio, site-uri web etc..

12. Conferințele și seminariile despre dialogul inter-creștin și inter-religios ar trebui să continue să fie organizate la nivel național, local, regional și continental

Consultarea inter-ortodoxă internațională despre Mișcarea ecumenică

cu atenția oferită unei comunicări mai efective despre aceste întâlniri față de clerici și credincioșii Bisericilor.

13. Inițiativele sunt necesare pentru educarea profesorilor ortodocși, a clerului și a laicității spre a fi implicată complet și dedicat în dialogul și activitățile inter-creștine și inter-religioase, în numele Bisericilor Ortodoxe locale.

14. Instituțiile teologice ar trebui să fie încurajate să susțină manifestări la nivel local și parohial care să angajeze cât mai mulți oameni posibil în Săptămâna de rugăciune pentru unitatea creștină și în alte inițiative inter-creștine și inter-religioase, inclusiv vizite la alte locuri de rugăciune. De asemenea ele ar trebui să se încurajeze inițiative de organizare în comun a slujitorilor creștini și ai altor religii care să abordeze probleme sociale și să protejeze drepturile omului și democrația.

15. Ar trebui create mai multe oportunități pentru ortodocșii din cât mai multe Biserici locale posibil să slujească în staff-urile organizațiilor ecumenice.

16. Enciclica Patriarhiei ecumenice din 1920 deschizătoare de drumuri, "*către Bisericile lui Hristos de pretutindeni*" face o mențiune specială cu privire la rolul pe care școlile teologice ar putea să-l joace în promovarea unei înțelegeri reciproce mai mari:

prin legături între școlile teologice și profesorii de teologie;

prin schimb de reviste teologice și eclesiale și de alte lucrări publicate în fiecare Biserică.

prin schimb de studenți pentru o formare continuă între seminariile diferitelor Biserici.

Această enciclică a fost produsă în colaborare cu Facultatea Școlii Patriarhale de Teologie de la Halki. Consultarea își exprimă nădejdea că școala de la Halki va fi redeschisă în curând astfel încât să i se permită să facă din nou a contribuție la eforturile de colaborare și reconciliere inter-creștină și inter-religioasă.

Consultarea recomandă cu tărie ca CMB, în colaborare cu Școala Ortodoxă Greacă de Teologie Holy Cross (Boston, SUA) să coordoneze în viitorul apropiat o întâlnire care să adune împreună reprezentanți ai tuturor Facultăților și școlilor de teologie care să continue să facă progrese în abordarea colectivă a acestor probleme ale educației ecumenice.

Prezentare și trad. din lb. eng. de Pr. Lect. Dr. Daniel Buda